ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ · ԹԻՒ 22 ·

ՅՈՒՆԻՍ 25 1852

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ԱՕԳՈՒՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Տարեկան գին է 100 ղուռուշ։
Վեցամսեայ » » 55 »
Մէկ ծանուցումը տողին 40 փարայ է։
Երիւռ » մէկ ամիսը » 30 » »
Հարս » » » » 20 » »
Սորագրութիւնները կանխիկ են։
Սորագրութիւնները ամեն ամսոյն 1 ին և 16 ին կը սկսին։

Դուրս երթալիք լրագիրներուն Համբուն ծախքը առնողին վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն, խմբագրին պիտի ուղղուի, և ասոնց Համբուն ծախքը խրջ. կողին վրայ է։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ամամայ պատասխան մը։ – Ռիկիէր բժշկին մէկ քանի դիտողութիւնները Վիէնայի Եւրոպա լրագրին մէջ հրատարակուած բանաքննութեան մը վրայ։ – Աստուածաբանական փոփոխութիւններ։ – Ազգասիրական բարեգործութիւն մը։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պաշտօնաթաշնութիւն։ – Պրուսայէն եկած լուրեր։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ։

ԳԵՂԱՐՔ։ Օրէնդրական ժողովին նիստերը արտաքոյ կարգի յերկարաձգելու լուր մը։ – Հասարակապետութեան նախագահին ըրած հայկերոյթը Եգիպտոսի Սայիտ փաշային։

ԱՆԳԼԻԱ։ Պապական քահանայից դէմ Վ. Թագուհւոյն հանած յայտարարութեանը վրայ խորհրդարանին մէջ հարցմունք մը։ – Փախստական յանցաւորներուն խնդիրը։

ԱՍՏՐԻԱ։ Վ. կայսեր Հունգարիա ճանապարհորդութեանը վրայ տեղեկութիւններ։

ԲՐՈՒՍԻԱ։ Յիսուսեանց քարոզութիւններուն դէմ դնելու համար դրամաժողով։

ՀՈԼԱՆԴԱ։ Ռուսիոյ երկու մեծ դուքսերուն Ամստերտամ հանիլը։

ՀԵՆՈՒԵՏԻԱ։ Ֆրիպուրկի մէջ շփոթութիւն։

ՌՈՒՍԻԱ։ Վ. կայսեր Վարշավեայէն մեկնիլը։ – Ջրհանգէտներ։ – Քաղաքական յանցանքով փախստականներ։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Դրամոց արժողութիւնը տիրոյցով։

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԱՌԱԾՆԵՐ

ԱՕԳՈՒՅԻՆ

ԱԿԱՄԱՅ ՊԱՏԱՍԽԱՆ ՄԸ

Կը պատմեն, թէ տաճնօք ինքզինքը խելացի կարծող մէկը (պէլ էսփրի) ողբերգութիւն մը շիներ երեւելի մատենագրի մը խրկեր է, որ անոր վրայօք իր կարծիքը յայտնէ. յիշեալ մատենագիրը այն ողբերգութիւնը կարդալէն ետեւ՝ գրասեղանին վրայ դրեր ու ըսեր է. «դժուարութիւնը ատանկ ողբերգութիւն մը գրելը չէ, այլ զանիկայ գրողին պատասխան տալն է։» Յիրաւի, մենք ալ հիմայ ատանկ դժուարութեան մը մէջ ինկանք. բայց ինչ և իցէ, որովհետեւ պատասխան մը տալու ըստիպուածք ենք, գեշ աղէկ բան մը ընելու է։

Յայտնի է մեր յարգի ընթերցողներուն, որ այս օրերս «Մխիթարեան Սուրբ Ղազարու» անուամբ խտալերէն լեզուով լերբ ու անարդ գրուածը մայրաքաղաքիս մէջ հրատարակուեցաւ. ու մեր հաւմէադաւան համազգի եղբարցը պատուական մասին մէջ շատ մը արդարացի բողոքներու պատճառ ըլլալէն զատ, լուսաւորչական հայոց մէջ ալ բաւական տարաձայնութեան պատճառ եղաւ, նոյն գրքուածը մի և նոյն ազգէն զատուած մէկ մասին դէմ ըլլալուն համար։ Ով որ կարողացեր է այն անարդ գրուածը ձեռք բերելու, և խտալերէն լեզուն իրաք կը հասկնայ (վասն զի, շատ մարդ կարդացած բանին իմաստը հասկնալու այնքան կ'զբաղի, որ մինչեւ իր չի հասկնալն անգամ չի կրնար նշմարել), հարկաւ տեսած պիտի ըլլայ, որ այս գիրքը թէպէտ ուղղակի Մխիթարեան Մնաքանութեան դէմ է, բայց անուղղակի կերպով մըն ալ բուն իսկ մեր ազգը կը թշնամանէ։ Այս աներես գրքուածին գրեթէ ամեն մէկ երեսին մէջ՝ ազգին կրօնքին վրայօք սփեղծիւ խօսքեր կան, որ (մեր սուրբ կրօնքը) երբանկաբար Հաւատոյ Տարածման Սրբազան ժողովին հոգեշահ իշխանութեանը տակը չի գտնուելուն համար վնաս մը կրելիք չունի։ Օր օրինակ, ուշիմ ընթերցողը 15 · 59 · 155 · Հայն երեսներուն մէջ յայտնի կը տեսնէ մեր եկեղեցւոյն դէմ զրուցուածները, և մէկ քանի տեղ ալ մեր Սրբազան Կաթուղիկոսին, ու 131 և ուրիշ երեսներու մէջ ալ մեր Պատրիարքներուն դպած է։ Նմանապէս 81 · 169 երեսներուն մէջ՝ անիրաւ կերպով մը մեր վարդապետները ծաղրած ու թշնամանած է. ու 17 109 և 157 երեսներուն մէջ ալ անօրէն կերպով մը մեր ազգին դէմ մեղանչած է. անոր հաւատարմութիւնը և երախտագիտութիւնը իր հայրանամ կառավարութեանը կասկածելի ցուցնելու մտօք։ Այս կէտին որ կը գրենք (յունիս 21), դեռ այն գիրքին մինչեւ 203 երեսները կարդացած ենք և ան ալ առանց անոր մէջ պարունակածներուն վրայօք բան մը գրելու դիտաւորութեամբ, պարզ թէ՝ ուրիշ շատ բաներ կրնայինք իր թղթահամարներուվը նշանակել։ Երբոր գիրքը ծայրէ 'ի ծայր կարդանք ու քննենք, անոր վրայօք կարելի է ուրիշ կերպով ալ խօսինք։ Բայց մեր սովորական խաղաղասէր ու սակաւախօս լեզուն բարբառեցուցնելու համար, պէտք է նախ սպասենք, որ տեսնենք թէ մեղ խօսելու հարկադրող հովը հարաւէն (լոտոս) պիտի փըչէ, թէ կրկին հիւսիսէն (փոյրաղ), ինչու որ՝ «բանը ընելէն ետեւ մատծելը՝ խելացիի գործք չէ» կ'ըսեն. մանաւանդ որ, ամեն առթի մէջ ամեն խօսքի պատասխան տալէն՝ շատ անգամ մարդուն իր պատուոյն ու համարմունքին ալ վնաս կուգայ։

Ուստի զարմանալու բան է, թէ ատանկ ամեն բան իր տեղին ու ատոյդ եղածին պէս տեղեկութիւն ստանալու բաղդ վիճակ, դիւրաւի ու կարողութիւն ունեցող մարդիկ ինչպէս կը գրեն, թէ «այն գիրքը հայաստանեայց սուրբ կրօնքը չի թշնամներ, մեր պատուական հասարակութիւնը չի պախարակեր. ինչպէս ոմանք կարծեցին և կարծել տալ ուզեցին, կամ գիրքը ձեռք բերելէ չի կրնալով և աղէկ չի հասկնալով և կամ մեր գրուածին հակառակել ուզելով, և այս մասին եթէ ժամանակը ներելու ըլլայ կամ պարագաները պահանջելու ըլլան՝ քանի մը խորհրդածութիւններ կ'ընենք. բայց երբէք չենք կրնար մեղներել՝ որպարտ տեղը ազգերնիս բեռի տակ ձգենք, մեղ համար չեղածը՝ մեր վրայ առնելով։»

Մենք կը կարծենք, որ ատանկ պարզ կարծիքներ ու խորհրդածութիւններ (որոնք միշտ պակաս չեն) ատանկ Սրբոյ օնեան ճծաբանի մը ըղձութիւն ստէպ ստէպ հրատարակելու համար, մէկը պէտք է, որ կամ ամեն մտքին եկածը խորհրդածուի կարծելով դուրս տայ, կամ չի հասկցածը հասկցած կարծէ, և կամ ամեն լսածը առանց ստուգելու ընդունի հաստատակամ. որն որ միտուի ինքզինքը ծաղրել տալու ատաիճան չափազանց բարեմտութիւն կուգայ։ Եւ այսչափ աղաւնակերպ պարզութեամբ տրուած լուրերը՝ լսողին աւելի՝ տուող մարդուն իրեն կը դպչին. նախ, վասն զի հասարակութիւնը այս կարգ լուրերով ու խորհրդածութիւններով զբաղեցնելու յարմար դատելը՝ հասարակութեան ճանաչողութեանը մեծ պատիւ մը չըներ։ Երկրորդ՝ լրագրատեսա մը թէպէտ և կրնայ երբեմն երբեմն զուարճական լուրեր հրատարակելով հասարակութիւնը զբօսեցուցնել, բայց ան լուրերը այն ատաիճան առանց ընտրութեան ըլլալու չեն, որ մինչեւ անգամ ծաղրականի կարգ անցնելով ընթերցողները իր վրան խնդացուցնեն։ Այսկայ անշուշտ իր շահը ուրիշի օգտին համար զոհելու հազուագիւտ օրինակ մըն է, որ ամենուն միօրինակ փափաքելի չերևնար։ «Օ՛ն ինչ օգտիցի մարդ եթէ զաշխարհ ամենայն շահիցի և զանձն իւր տուժեսցէ։»

Երբոր այս պատասխանը գրելու նըստանք, սկսելէն առաջ վերոյիշեալ յօդուածը կրկին կրկին կարդացինք, ու ամեն անգամին ինքզինքնուս կը հարցուցնէինք, թէ արդեօք պէտք է պատասխանել անոր. վասն զի, այս անանկ ըզգուշութիւն մըն է, որ փուռ տեղը և յանիրաւի ասոր անոր հետ խնալ չուզող ու խաղաղ մարդիկը գրգռելը իրեն պատիւ մը չըլլալը ճանչցող մէկը՝ պէտք է որ ընէ։ Ուստի յիշեալ յօդուածը տող առ տող կարդացինք ու տեսանք՝ որ յիրաւի պատասխանի արժան նշանաւոր գրուած մըն է։ Վասն զի, ինչպէս կրնայ մէկը գրել՝ թէ՝ այն գիրքը մեր կրօնքը չի թշնամներ, երբոր մեր ազգային կրօնքին բուն իսկ հիմնական մասերէն ու անոր պաշտօնէիցը գլխաւորներէն կ'ակսի թշնամանելու։ Արդեօք ինչ տեսակ միտք պէտք է հասկնալու համար, թէ այն գիրքը մեր ազգին կը դպչի, երբոր այն գիրքին 122 երեսին մէջ ալ հայոց ազգը ընդհանուր կերպով հերետիկոս համարելէն ետեւ, մանաւորապէս Օ. միւռնայի մեր յարգի ազգակիցներուն զաւկներէն Փարիզ գտնուող [illegible] անուանները կը յիշատակուի իբրը հերետիկոս, և որ ամենէն առաւել չ'դլաձնէ մեր ազգասէրին խօսքին նայելով, գիրքին նոյն երեսին և 202 երեսներուն մէջ ալ, մեր ազգին ամենէն երեւելի և բարերար ամիրաներուն մէկուն անունը և որդւոյն անունը թշնամանօք կը յիշուի, որոնք մենք հոս յանանէ յանուանէ յայտնել չենք ուզեր մեր յարգի հասարակութիւնը չի վշտացնելու համար։ Արդեօք ո՞վ կրնայ համարձակիլ ըսելու, թէ այն գրքին նիւթը մեր ազգին չի դպչիր, երբոր ան գիրքին միակ հիմը Մխիթարեանց՝ Հայոց մօտենալ ուզելուն կամ մօտեցած ըլլալուն, այսինքն հերետիկոսաց հետ միանալ ուզելնուն վրայ է, և ասոր համար ալ չէ՞ մի, որ իրենք ալ հերետիկոսութեան վտանգի մէջ ինկած են։ Համազգեաց ընկերութեան խափանուելն ալ՝ անոր անդամներուն նոյն հերետիկոսութեան վտանգին մասնակցելնուն համար չէր մի. և նոյն գիրքը ծայրէ 'ի ծայր այս հիման վրայ հաստատուած չէ՞ մի։ Ինչպէս կրնայ մէկը (որ իր ճարտասանութեանը վստահացած՝ ամեն երեւակայական առիթներէն օգուտ քաղելով ընդդիմախօսուելի ընելէ ետ չի կենար) այն նողկալի գրքուածին պատասխան տալը ազգը ծանր բեռի տակ ձգած կարծել, երբոր մեր ազգին պէս միշտ հաւատարիմ դտնուած ազգ մը՝ իր բարեխնամ թագաւորին աչքին կասկածելի ցուցնելու կ'աշխատի։ Արդեօք ատկէ աւելի՞ նէ սոսկալի զրպարտութիւն պէտք էր մեր ազգասէրին, որ այն գիրքը ազգերնուս դպած ըլլալուն համոզուէր։ Մենք որ քաղաքականութեան (փոլիթիքայ) այնքան հմուտ չենք. կը կարծենք՝ որ ատկէ սեւ յանցանք մը չի կրնար ըլլալ տերութեան մը առջին՝ մեր պապուական հասարակութիւնը պախարակելի ընելու համար։ Այնանկ մէկ զրպարտութիւն մը թէ և միայն Մխիթարեանց համար ալ զրուցուէր, կրնայինք մեր ազգին չի դպչած համարիլ, երբոր անուշաբուրով մոռածէինք, որ Մխիթարեանք անուամբ ճանչցուած անձինքն ալ (թէ և տարբեր կրօնական կարծեօք) մեր համազգի եղբայրներն են, ու մեր ազգին վրայ շատ մեծ երախտիք ունին իրենց իմացական աշխատասիրութիւններովը, որ ամեն բարօրութեան հիմունքն են։

Այնանկ գիրք մը՝ որ ոչ միայն ազգին կենդանիները կատաղաբար կը խածատէ, այլ և իր 171 և 197 երեսներուն մէջ ազգերնուս յաւերժական՝ յիշատակաց արժանի հանգուցեալ հայակապ ամիրայի մը պանծալի անունը կը պախարակէ, որն որ օտարազգիք անգամ երախտագիտութեամբ կը յիշեն։ Այսոր ալ գոհ չըլլալով, գիրքին 199—200 երեսներուն մէջ՝ լրագրոյս 4 թուոյն մէջ յիշուած Փարիզի մէջ հանգուցեալ դժբաղդ Պալեան Յարութիւն ազգային թաղման ժամանակը՝ լատին կրօնաւորի մը ըրած բարբարոսական վարմունքն անգամ կ'արդարանայ՝ յիշեալ հայազգւոյն լուսաւորչակրօն ու հեռեւաբար ալ հերետիկոս ըլլալէն իրաւունք մը գտած համարելով։ Թէ որ ոմանք բոլոր այս բաները ազգին կրօնքին ու պատուոյն դպչել չեն համարիր, ուրեմն պէտք է որ մենք ազգին դպչելի բաները որոնք ըլլալը ակսինք իրենցմէ սորվիլու. ապա թէ ոչ՝ կը պարտաւորինք կարծելու, որ կամ ազգասիրութիւնը քանի մը տեսակ պէտք է ըլլայ, կամ պէտք է համոզուինք, որ 'ի ծագաց աշխարհի եկած ըլլալուն ընդհանուր շտեմարանը կարծուած մարդոց մէջ անանկներ կը գտնուին, որ երբեմն երբեմն ժամանակի պակասութենէ քննելու չի կարողացած բաներնուն վրայ անգամ որոշակի ու վճռողաբար վճիռներ կուտան ու խորհրդածութիւններ կ'ընեն . . . .։

Յիրաւի չենք կրնար հասկնալ, թէ ինչպէս կրնայ մէկը կասկածիլ թէ մենք գիրքը չենք կրցեր ձեռք բերել, երբոր կը նայի, որ անկէ մէկ հատ մը ստանալու համար՝ բնաւ երբէք իր ամենա-

Հարգելի Խմբագիր, Խնդրում ենք մեր ստորագրությամբ հրատարակել հետևյալ հոդվածը։

Ամենայն հարգանքով՝ Ներսես Ալեքսանդրի Մելքոնյան։

Ինչպես հայտնի է, Մեծ Եղեռնի տարիներին Սասունի գավառում գտնվող Խնուսի գավառակի Ալանիստ գյուղի բնակիչ Գրիգոր Ավետիսի Գրիգորյանը, ինչպես նաև նրա ամուսին Մարիամ Գրիգորի Գրիգորյանը, Ալանիստ գյուղի բնակիչ Գրիգոր Գրիգորի Գրիգորյանի հետ, ինչպես նաև նրանց հարազատներ

նութիւնը ժամանակին կատարեալ կերպով թարգմանուէր։

» Աւստրիոյ դաստուաց կարգէն ըլլալով, պարտաւորեցայ հաշիւ մը տալու աւստրիական կառավարութեան իմ Կոստանդնուպոլիս բնակութեանս և երկրին ինձի ըրած տպաւորութիւններուն վրայ թէ բնական պատմութեան մասին և թէ բնակչացը բնախօսական և ախտաբանական պայմաններուն մասին։ Արհեստով բժիշկ, և օտար այն ամեն նկատմունքներէ, որ իմ սորվեցուցած գիտութեանս հետ վերաբերութիւն չունին, Վերապատուելի հօրը մէկ քանի դիտողութիւններուն վրայ խօսելու իրաւունք կ'ունենամ։

» Կրօնական նկատմունքները բժշկականէն շատ կը տարբերին։ Ես հռոմէադաւան եմ, և որչափ որ իմ կրօնքս հայրենիքիս ու զաւակիս պէս կը սիրեմ, այսու ամենայնիւ պարտաւոր եմ՝ իբրեւ բժիշկ՝ մարդկանց վիճակը քննելու, ինչ երկրէ և ինչ կրօնքէ որ ըլլան, մի և նոյն սիրով, թէպէտ և շատ տարբեր ըլլան իրարմէ ունակութեամբ, կրօնքով, զգաղմամբ և իրենց բարոյական արժէքովը։

» Տաճկաստանի ժողովուրդներուն վրայ մարդասիրական քննութիւններ ընելու ձեռք զարկի առանց կանխակալ կարծիքներու։ Կոստանդնուպոլիս բնակած ատենս քննութեան առած նիւթերս գիծ առ գիծ նշանակեցի՝ ինչ կերպով որ ինձի ներկայացան։ և մինչեւ որ աղէկ մը չի մտածեցի, անոնցմէ նկարագիր չի կազմեցի, որպէս զի ճշմարտութեան հաւատարիմ կենամ, ու կրկին կերպով խզձէս չի տանջուիմ, նախ՝ Աւստրիոյ կառավարութեան ծուռ տեղեկութիւններ տալով, երկրորդ անիրաւութիւն ընելով անանկ երկրի մը բնակչացը, որոնց Վսեմափառ Թագաւորը քանի քանի անգամ շնորհօք և պատուով զիս լեցուց։

» Վ. հայրը պէտք էր աղէկ կշռէր իմ գրքիս մէջ » ախտից գոյանալուն վրայ սերնդոց ըրած ազդեցութիւնը » մակագրով յօդուածը (հատ. ա. եր. 319), որուն մէջ իւրաքանչիւր ազգ մասնաւոր կերպով քննուած է։ Այն յօդուածին մէջ աւանդեալ անցքերը կը ջրեն քննաբանին այն գիտողութիւնը, թէ մենք զանազան կրօնից և դաւանութեանց տակ եղողներուն պակասութիւնները մէկ մէկու հետ շփոթեր ենք։

» Վ. հայրը քանի մը պատմական անճշդութիւններ գրեր է մեր գրուածքին մէջ։ Ես պատմագիր ըլլալու բնաւ կարծիք չունենալով իմ վրայս, զինքը կը խրկեմ այն երեւելի հեղինակներուն, որոնցմէ փիլոյութիւն քերած եմ, թէպէտ և քանի մը տպագրութեան սխալներ մտած են իմ գրուածիս մէջ, ինչպէս որ ամեն ուրիշ գրուածներու մէջ կը մտնան։ ասիկայ անխուսափելի է, մանաւանդ որ ես անձամբ չէի կրնար սրբագրել։

» Վ. հայրը պէտք էր ներելի համարել, որ բեկաբոյժը (գրբրդճը) եւրոպայի բժիշկի մը աչքին ուրիշ կերպով կ'երեւայ, քան եկեղեցականի մը աչքին։

» Հռոմէադաւան հայերը կէս մը իրենց նիւթական կազմութեան տիպը փոխած են օտարազգայ հետ ամուսնութիւն ընելովին։ Ասիկայ փորձերով հաստատուած ճշմարտութիւն մըն է, որ ամեն օր կը նորոգի կենդանեաց ցեղապետութեան մէջ, ուր տարբեր սերունդներուն մէկ մէկու խառնուելէն (քառաղման) խառնածին (պաստառ) յառաջ կուգայ, որ շատ կերպով կը տարբերի անոնց ծնունդ տուող արուէն և իգէն։

» Մարդաբանութեան այս վարդապետութիւնը առաջարկած ատենս, չեմ հակառակիր, որ ընկերութիւնն ու կրթութիւնը մարդոց նիւթական սկզբնաբարին վրայ ազդեցութիւն կ'ունենան, որոնց միայն կ'ուզէ վերագրել Վերապատուելի հայրը վերոյիշեալ փոփոխութիւնը։ բայց անոնց ազդեցութիւնը ամուսնական խառնից (քառաղման) չափ զօրաւոր չեն։ Ափսոս։ արդեօք բուն հայերը կրթութենէ զուրկ են։ արդեօք ընկերական միաբանութեան օգուտները չէ՞ն վայելեր, որ անոնց ալ արտաքին կազմութիւնը փոխուի։ Գիտութեանց մէջ անոնք ալ հռոմէադաւաններուն չափ առաջ դացած դտայ, այսու ամենայնիւ իրենց նիւթական սկզբնատիպը հռոմէադաւաններուն չափ փոխուած չէ։

» Այս կարծեացս հաստատութիւն կուտան նաև աշխարհի ուրիշ կողմերէն այս նիւթին վրայ ժողված ու գրքիս մէջ դրած անցքերս (հատ. ա. եր. 324)։

» Վ. հայրը ցաւիլ կը ցուցնէ՝ գիրքիս այն երեսը կարդացած ժամանակը, որուն մէջ քանի մը հայոց ու քանի մը տաճկաց մէկ մէկու նման ըլլալը յիշեր էի և ասոր պատճառ համարեր էի հայոցմէ ի մահմէտականութիւն եղած դարձերը, առանց քննելու, թէ ինչ պատճառով և ինչու դարձեր են, համոզմամբ թէ առանց համոզման։ Այս քննութիւնը զիս կը հեռացնէր բժշկական նկատմունքներէս, որոնց համար կարեւորութիւն չունի։

Վ. հայրը կ'ուզէ կասկածելի ցուցնել իմ այն կարծեացս ուղղութիւնը, թէ հայոց նիւթական ընկերբնատիպը անայլայլելի մնացած է ժողովրդեան դաստիարակութեան (էթնոկրաֆի) ըստ ինքեան կը համաձայնին գիտնալով, որ ամեն ազգաց մէջ անհակառակելի փոփոխութիւն կ'ընեն այս մասին քաղաքակրթութիւնը և ա. նոր աղէկ կամ դէշ հետեւութիւնները։ Վ. հայրը այս մասին մէջ իր վերը հռոմէական հայոց համար զուցածին հակառակը կը խօսի։ Անոնց սկզբնատիպին փոփոխութեանը պատճառ կը համարի կրթութիւնն ու ընկերութիւնը, և ասոր հակառակ, կ'ուզէ որ հայկական սկզբնատիպը կրթեալ գերդաստաններու մէջ փնտուենք։ Ղաեւ աւելի հեռուն երթալով կ'ուզէ հաստատել, որ գործաւորաց թշուառութիւնն (միզէռ) ու կոշտ աշխատութիւնները՝ կ'այլայլեն անոնց մարմնոյն բնական կազմութիւնը։ Կոստանդնուպոլսոյ մէջ իրօք թշուառութիւն չի կայ աշխատասէր մարդու մը համար, որ հայոց սեպհական յատկութիւնն է։ Վեհափառ Սուլթանին հայրական խնամքները վերջին ատենները երջանիկ կ'ընեն այս կարգի ժողովուրդները, և կոշտ աշխատութիւնները՝ իր բնական սահմանէն դուրս չելած մարդու մը զգաղմունքն են, և միշտ այս աղբիւրէն պէտք է քաղէ կենցաղագիրն ալ իրեն ծանօթութիւնները ազգի մը նիւթական սկզբնատիպին վրայ։

» Իսկ հայոց տիկիններուն թիւրոտի ըլլալուն վրայ, որ Վ. հայրը կասկածելի ցուցնել կ'ուզէ, թողութիւն ընէ ինձի այս գիտողութիւնը ընելու, որ այս տեսակ քննութիւնները իրաւամբ եկեղեցականի մը պաշտօնէն դուրս են, բայց պոպոլաճողովրդեամբ բժիշկի մը արհեստին կը վերաբերին։ Այսու ամենայնիւ, այս ճաշակութիւնը սեպհական նշան մը չէ այս ազգին կանանցը։ Արեւելքի մէջ այր և կին շատ անգամ ունին ասիկայ և պատճառները զրուցուած են։

» Գիրքս կատարեալ ընելու համար, Հայոց ազգին բողոքական մասն ալ յիշեր եմ առանց կարեւոր բանի մը տեղ դնելու, որովհետեւ նորագարձներ ամեն տեղ կ'ըլլան։ Եւ արդարեւ, թէ որ այս նպատակին հասնելու համար 'ի գործ դրուած միջոցները քննուին, գրքիս մէջ յիշուածներէն աւելի պատուաւոր չեն։ Շատ զարմացայ, որ Վ. հայրը ակիզ առիթ կ'առնէ բողոքականութիւնը թշնամանելու։ Այս մասին խօսածները կը վայելին թէ չէ, իւր խղճմտանքին կը թողում. բայց գոնէ կրնամ ըսել, որ թէ այս թշնամանքներուն և թէ Գերմանիոյ մէջ եղած բաժանման վրայ գրուածներուն տեղը դէշ ընտրուած էր. մանաւանդ որ՝ ինքը եաքը կը քարոզի, թէ ատելութիւնն ու թշնամութիւնը անեղելի է Քրիստոսի կրօնին մէջ։

» Գրքիս մէջ ըսեր էի, որ հայերը խիստ քիչ օտարամոլ (քսենօման) են։ Ես իրենց այս մասին ինձի ըրած տպաւորութիւնը հաղորդեցի։ Այս ազգային բնաւորութիւնը առաւել իրենց գովեստ մըն է, որովհետեւ ժողովուրդ մը, որ իր զորութիւնը և բարձը մաքի տեր ըլլալը կը դդայ և կարող է անձամբ ուղղել իր մտաւորական և նիւթական աշխատութիւնները, իրաւամբ չի սիրեր, որ օտարները մէջ մտնան. և հայոց ազգը այս օրուան օրս ուսմամբ և գործնական վարժութեամբ այն կէտին հասած է, որ քիչ ատենէն իրենց ազգային դպրոցները՝ ճարտարութեան մէկ քանի ճիւղերէն զատ՝ բոլոր իրենց պէտք եղածը պիտի կարենան տարվեցնել առանց օտարազգաց օգնութեանը։ Այն հայը, որ նիւթական բարիք ստանալը իր անունը փառաւորելէն և անմահացնելէն վեր բռնած է, օտար ազգերէն օգուտ քաղեց և կը քաղէ՝ որչափ որ աղէկ և օգտակար թուի իրեն, բայց իր օտարամոլութիւնը ասկէց անդին չի հասնիր, իր շահուն չի յարմարելով։

» Վերջապէս շնորհակալ ենք Վ. հօրը, որ աշխատութիւն յանձն առաւ գրքիս այս յօդուածը քննելու, որուն վրայօք անսխալութեան կարծիք չունիմ. ուստի կը մնայ միայն ինձի ողջունել քննաբանութեան հեղինակը, որ հետեւեալ խրատս ընդունելու բարեհաճի։ Այսինքն՝ գրուած մը ինչ հայեցուածով գրուած է նէ, անկից բնաւ չի խոտորիլ։ Ընելիք քննութիւնը հանդարտ ոգւով և ազնուութեամբ կատարել։ Հեռու կենալ այն կերպ դիտողութիւններ ընելէ, որ սերտ կերպով մը քննած նիւթոյն չեն վերաբերիր։»

Ռ. Ի. Ա.
Դոստոր-Էֆէնտիան։»

Կ. Պոլիս, 20 յունիս 1852։»

— Լրագրիս 1 թուոյն մէջ ծանուցեր էինք, որ Աշխ սուրբ Կարապետի վանից նախկին փոխանորդ Շնորհափայլ Տ. Կարապետ վարդապետը Տիգրանակերտի առաջնորդ կարգեցաւ։ Սակայն Տիգրանակերտի ժողովուրդն իրենց նախկին առաջնորդ արժանապատիւ Տ. Յակոբ արքեպիսկոպոսին հայրախնամ կառավարութենէն շատ գոհ ըլլալով, երախտագէտ սրտիւ անոր վերահաստատութիւնը խնդրեցին։

Ուստի ազգային Գերագոյն և Հոգեւոր ժողովներուն հաճութեամբը կրկին իւր պաշտօնին մէջ հաստատեցաւ։

Նմանապէս ծանուցեր էինք, որ Դաղատիոյ առաջնորդ արժանապատիւ Տ. Մատթէոս ծայրագոյն վարդապետը՝ Աշխ Սուրբ Կարապետի վանից առաջնորդ անուանելով՝ Դաղատիոյ առաջնորդութիւնը արժանապատիւ Տ. Յակոբ արքեպիսկոպոսին յանձնուեր էր։ Բայց վերոյիշեալ անօրէնութեան վրայ՝ Դաղատիոյ առաջնորդական աթոռը պարապ մնալով, նախկին առաջնորդ Տ. Մատթէոս վարդապետին փոխանորդ Շնորհափայլ Տ. Դաւիթ վարդապետին յանձնուեցաւ, որ տեղւոյն առաջնորդական կառավարութեանը աղէկ տեղեկութիւն ունի, և մանաւանդ կը յուսացուի, որ խոհեմ, աշխատասէր և բարեխնամ ջանքով՝ իւր հայրական խնամոց յանձնուած ժողովրդեան բարւոյն, խաղաղութեանը, միաբանութիւնը և կրթութեանը հոգ տանելով՝ ազգին երախտագիտութեանը արժանի կ'ըլլայ։

— Տարսոնի երեւելի հայազգիներէն մեծարգոյ Մաքիլի աղան Մամբրէեան, որ իր բազմատեսակ բարեմասնութիւններովն ու գովելի գործքերովը տեղւոյն բնակչացը պարծանք և [illegible] հասարակ ամենուն սիրելի եղած է, իւր լուսաւորեալ ազգասիրութեանը նոր ապացոյց մըն ալ կուտայ այս օրերս։ Իր բարեկամներէն մէկուն ձեռքովը, երեք օրինակ մեր ազգային լրագրէն իւր ծախիւքը կը շնորհէ՝ մայրաքաղաքիս մէջ գտնուող երեք արժանաւոր ուսումնականներու, որ լրագիր կարդալու փափաք ունին, բայց իրենց համեստ վիճակին անբաւականութենէն՝ ձեռնհաս չեն ծախք վճարելու և իրենց օրինաւոր փափաքը լեցնելու։

Ցիշեալ յարգելոյն այս ազգասիրական առատաձեռնութիւնը՝ անտարակոյս, ոչ միայն զանի վայելող ուսումնասէրներուն անմոռաց երախտագիտութեանը արժանի է, այլ ուրիշ ազգասէր անձանց ալ գեղեցիկ օրինակ մը պիտի ըլլայ հասկընալու, թէ գերք կամ լրագիր կարդալը՝ ուսումնական անձանց բուռն պէտք մը ըլլալով, այն պէտքը լեցնելու համար եղած ձեռնտուութիւնը՝ նիւթական կարօտութեան օգնելու չափ մարդասիրական, անոր պէս աղնիւ, վերջապէս ազնիւ պէս քրիստոնէավայել աւաքինութիւն մը կրնայ համարուիլ։

ԹԱՂԱԹԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ Մեծարգոյ Խայրուլլահ էֆէնտին Տէրութեան խորհրդոյ ատենին անդամ անուանեցաւ՝ փոխանակ Մուսաֆա պէյին, որ Եգիպտոսի նախկին կուսակալ Հանգուցեալ Մէհէմմէտ Ալի փաշային թոռն է, և քանի մը շաբաթ առաջ Եգիպտոս վերադարձաւ։

— Պրուսայէն կը գրեն, թէ մեծապատիւ Սիւլէյման փաշան դիտաւորութիւն ունի բամբակի մշակութիւը այն կողմերը ծաղկեցնելու։ Եգիպտոսի և Ամերիկայի բամբակներուն վրայ փորձեր պիտի ընէ, և անոնցմէ որն որ աւելի յաջողելու ըլլայ, անոր մշակութեանը հոգ պիտի տանի։ Այնպէս դիտաւորութիւն ունի մետաքսի գործարան մըն ալ շինելու եւրոպացիներու՝ տեղացւոց օրինակ ըլլալու համար։

Մետաքսի և արմտեաց մշակութիւը խիստ յաջող վիճակի մէջ է։ Այս յաջողութեան պատճառ կը համարուի մասամբ մը Մ. Սիւլէյման փաշան, որ մարախները ջարդելու մեծ փոյթ և հոգ ունեցաւ։ Այս վնասակար միջատներուն հաւկիթները լեռան վրայ կը գտնուին, ուր անհնար է զանոնք ջարդել անտառներուն պատճառաւ։ Ցիշեալ Մ. կուսակալը այս օրերս ճարտարապետ մը խրկեր է քննելու այն պղտի հեղեղատը, որ Պրուսայէն 15 փարսախ հեռու անտառախիտ լեռանց գագաթէն կ'ինայ և կը հասնի Պրուսայի դաշտը։ Այս քննութեան նպատակն է՝ յիշեալ հեղեղատը թումբերով պարփակել ու ջրանցքի պէս բան մը ընել, որով մեծ դիւրութիւն կ'ըլլայ՝ վառելու և շինութեան համար պէտք եղած փայտերը ժամանելով Պրուսա և մինչեւ Կոստանդնուպոլիս իջեցնելու։

Մ. Սիւլէյման փաշային այս գովելի դիտաւորութիւնները թէ որ յաջողութեամբ կատարին, Պրուսայի նահանգը տերութեան ամենահարուստ երկիրներէն մէկը կ'ըլլայ, և անգամ մըն ալ աւելի կը հասկցուի, որ կրթեալ, իմաստուն և բարեխնամ կուսակալ մը որչափ բարիք կրնայ ընել իր կառավարութեանը յանձնուած երկիրներուն, երբոր իր բարձր պաշտօնին պէտք եղած երկու գլխաւոր բարեմասնութիւնները ունենայ, խելքն ու կամքը։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԱԶԻԱ։ Օրէնսդրական ժողովին նիստերը՝ նոր տահմանադրութեան հաստատմամբ՝ ամսոյս 28 ին կը վերջանան։ Սակայն կառավարութեան կուսակից լրագիրները կը հաստատեն, թէ յունիս 28 էն ետքն ալ քանի մը օր արտաքոյ կարգի նիստեր պիտի ըլլան, նոր շինուելիք երկաթուղեաց օրէնքներուն ղբաղելու համար, որոնք խիստ հարկաւոր համարուած են։

Այս առիթով օրէնսդրական ժողովը ուրիշ քանի մը օրինաց համար ալ վճիռ պիտի տայ, որոնք յանձնարարական ժողովներու քննութեանը յանձնուած են։

— Յունիս 14 ին՝ Հասարակապետութեան նախագահը մեծ հացկերոյթ տուեր է Մ. Սայիտ փաշային։ Շատ երեւելի զինուորական հրամանատարներ և քաղաքական բարձրաստիճան անձինք ներկայ գտնուեր են այս հացկերոյթին։

ԱՆԳԼԻԱ։ Հասարակաց խորհրդարանին յունիս 4/16 նիստին մէջ Պ. Դիկ պատգամաւորը խօսք բանալով Լօնտրայի կէյէտ լրագրին մէջ հրատարակուած յայտարարութեան վրայ, որ պապական քահանայից կ'արգիլէ Անգղիոյ մէջ հրապարակաւ կրօնական աղարողութիւններ ու թափորներ ընելը, հարցուց թէ այն յայտարարութիւնը Տիւպլինի (Իռլանտայի մայրաքաղաքը) կէյէտ լրագրին մէջ ալ պիտի հրատարակուի։

Ներքին գործոց պաշտօնեան պատասխանեց, թէ « Վ. Թագուհւոյն հանած յայտարարութեան բուն նպատակը՝ Իռլանտայի մէջ պապական կրօնաւորներուն ըրած թափորները արգիլել է, ուստի պէտք է որ Տիւպլինի կէյէտ լրագրին մէջալ հրատարակուի։»

Ասոր վրայ ուրիշ խօսք չեղաւ։

— Լրագրիս 19 և 21 թիւերուն մէջ՝ ծանուցեր ենք, որ Անգղիոյ և Դաղղիոյ կառավարութիւնները՝ երկու կողմէն եղած փոխադարձական յանցաւորները մէկ մէկու ձեռք տալու վրայ դաշնադրութիւն մը ստորագրեր էին միջերնին։ Անգղիոյ կառավարութիւնը՝ այն դաշնադրութիւնը Լօրտերուն խորհրդարանին առաջարկեր էր, որ օրինաւոր վճռով հաստատութիւն գտնէ և օրինաց կարգ անցնի։

Սակայն Դաղղիոյ կառավարութիւը այն դաշնադրութեան ստորագրութենէն ետքը՝ յանցաւորաց դատաստանագրքին մէջ փոփոխութիւն ընելով, Լորտերուն խորհրդարանին մէջ երկար վէճ եղաւ ասոր վրայ, և վերջապէս Անգղիոյ կառավարութիւնը պարտաւորեցաւ ամսոյս 2/14 ին ետ առնելու յիշեալ առաջարկութիւնը, որ անձնական աղատութեան և քրիստոնեական հիւրասիրութեան իրաւանցը դէմ կ'ընթանար։

ԱՒՍՏՐԻԱ։ Վ. իէննայի լրագիրները մանրամասն տեղեկութիւններ կուտան Վ. կայսեր Հունգարիայի մէջ ըրած ճանապարհորդութեանը վրայ։ Ամեն անցած տեղերը կ'ըսեն մեծ համակրութիւն ու մեծարանք գտեր է հունգարացի հասարակութենէն։

Կը հաստատեն, թէ Վ. կայսրը մինչեւ օգոստոսի սկիզբը պիտի շարունակէ իւր ճանապարհորդութիւնը և մինչեւ Օրշովա (Վալաքիայի սահմանագլուխը) պիտի երթայ, ուր արդէն պատրաստութիւններ կ'ըլլան զանի ընդունելու։

ԲՐՈՒՍԻԱ։ Պէռլինէն կը գրեն Փարիզի Պէպ լրագրին, թէ յունիս 6 ին կիրակի օրը՝ տերութեան բոլոր եկեղեցիներուն մէջ դրամաժողով եղեր է յիսուսեան հարց քարոզութիւնները խափանելու մտօք, որ այս միջոցին շատցեր են Բրուսիայի մէջ։ Ժողովուած դրամոց գումարը այնչափ մեծ եղեր է, որ դուրսերն ալ աւետարանական քարոզիչներ խրկելու մեծ դիւրութիւն պիտի ըլլայ։

ՀՈԼԱՆԴԱ։ Ռուսիոյ Նիկողայոս և Մէքայէլ մեծ դուքսերը՝ ամսոյս 16 ին Ամստերտամ հասեր են Սարտամէն (Հոլանտայի մէջ քաղաք մը) գալով, ուր տեսնելու գացեր էին Մեծին Պետրոսի աղքատին հիւղակը, որուն մէջ այն մեծ ինքնակալը կը բնակէր՝ երբոր 1698 ին՝ անծանօթ կերպարանքով այս քաղաքին նաւարաններուն մէջ կ'աշխատէր հասարակ գործաւորի պէս, որ նաւ շինելու արհեստը սորվի։

Կէս օրէն երեք ժամ ետքը, երկու մեծ դուքսերը Ամստերտամի հին քաղաքական պալատը տեսնելու գացին, և այն իրիկունը քաղաքին մեծ թէատրոնին մէջ շքեղ տեսարաններ ընծայուեցաւ 'ի պատիւ յիշեալ կայսերորդւոց։

ՀԵԼՈՒԵՏԻԱ։ Փրիպուրկի մէջ մեծ շփոթութիւն ծագեր է։ Դաշնաւորաց մեծ ժողովը վճռեր է, որ Բոզլէօի մէջ ժողովրդեան կողմէն հաստատուած խորհրդոյ ժողովակը լուծուի։ Կ'ըսեն թէ ժողովուրդը յուզման մէջ է և ուրիշ նոր ժողով մը կազմելու կը պատրաստուի։

Կառավարութիւնը գործակալներ խրկեր է լեակատար իշխանութեամբ, որ մօտակայ գաւառներէն գունդեր պատրաստեն Փրիպուրկի վրայ երթալու թէ որ խռովութիւնը մեծնալով՝ զսպել հարկ ըլլայ։

ՌՈՒՍԻԱ։ Վերհափառ կայսրը յունիս 12 ին Վարշավիայէն մեկնեցաւ Ս. Բեդրսպուրկ երթալու համար։ Բայց կ'ըսեն ալ, որ նորէն Գերմանիա պիտի երթայ ուղեկից ըլլալու Վ. Կայսրուհւոյն, որ այս պատճառաւ մինչեւ յունիս 28 Շլանկենպատ կենալու պարտաւորեր է։

— Պոհեմիայի ֆոռէսբանպան լրագիրը կը գրէ, թէ Վ. կայսեր Վարշավիա հասնելէն ետքը շատ զօրահանդէսներ եղան Վարշավիայի մէջ և անոր շրջակայքը։

Ամսոյս 5 ին, 36,000 հետեւակազօր և թնդանօթաձիգ զօրաց Ք. գունդը որ 112 թնդանոթ ունէր, զինուորական կրթութիւններ ըրին։ Կիրակի օրը՝ (յունիս 6), Վ. Կայսրը մեծ կոչունք ըրաւ Լազիէնքիի պալատին մէջ։ Աւստրիացի և Բրուսիացի զօրապետներն ալ ներկայ էին այս կոչունքին։ 7 ին և 8 ին ալ նոր զօրահանդէսներ եղաւ։

Այս օրերս երեսուն և ինը քաղաքական յանցաւորներու անուն հրատարակեցաւ, որոնք օտար երկիր փախեր են, և իրենց ունեցածները յարքունիս գրաւեցաւ կամ պիտի գրաւի։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ընդեալ հինգշաբթի իրիկուն (յունիս 19)՝ Տէրութեան նախարարները ժողով ըրին Պէպէք Մ. Էֆէնտիի փաշային տունը՝ բարձրապատիւ Մեծ Եպարքոսին նախագահութեամբը։

— Եգիպտոսի գործոց կարգադրութեանը վրայօք պատրաստուած կայսերական հրովարտակը Աֆիֆ պէյին յանձնուեցաւ, որ մօտ օրերս ճամբայ պիտի ելլէ Եգիպտոս երթալու։ Աֆիֆ պէյը կայսերական դիւանին երկրորդ քարտուղար է։

— Մ. Մ. Խայրէտտին և Խտհէմ փաշաները՝ որ Եգիպտոսի կառավարութեան կողմէն պաշտօնիւ մայրաքաղաքս եկած էին, մօտ օրերս Եգիպտոս պիտի դառնան։

— Օգոստափառ Ինքնակալը այս օրերս ադամանդեայ ծանրագին քթախոտի տուփ մը ընծայ խրկեց Պ. Լավալէդ մարքիզին, որ Դաղղիոյ հասարակապետութեան դեսպան է 'ի Կոստանդնուպոլիս և հիմա Փարիզ է։ Այս տուփը վերհափառ Սուլթանին կենդանագրովը զարդարուած է և 120 հազար ղուռուշի արժէք ունի կ'ըսեն։

Այս հարուստ ընծային հետ վերհափառ Ինքնակալը երկուք ալ Տաճկաստանի շքեղ խրկեր է Լավալէդ տիկինին։

Նմանապէս Սամոսի կառավարիչ Պ. Թոնոմէնոսի խնդրովը, ադամանդեայ ծանրագին քթախոտի տուփ մըն ալ շնորհեր է Սամոսի տեսչութեան հրամանատար Պ. Թեմիստոկլէս Պուռնէլլին, որ հռչակաւոր Նէկռօ աւազակապետին գունդը քաջութիւն խորտակեց ու բնաջինջ ըրաւ։

— Ինչպէս որ ծանուցինք մեր նախընթաց թերթովը, Սպանիայ դեսպան Պ. Սուղայի յաջորդ Պ. Նէպիէ ասուեցաւ ուրբաթ օրը գաղղիական ռէլէմա շոգենաւով մայրաքաղաքս հասաւ։ Կիրակի օրը բարձրագոյն դուռը դնաց տերութեան նախարարներուն հետ տեսնուելու։ Երեքը անկէց ալ կայսերական պալատը գնաց Նորին Վեհափառութեանը ներկայանալու։

Նոյն օրը Պ. Սուղա ալ կայսերական պալատը գնաց իւր հրաժարականը մատուցանելու օգոստափառ Ինքնակալին, և երկուշաբթի օրը գաղղիական շոգենաւով ճամբայ ելաւ Սպանիա երթալու համար։

— Պ. Բօղ գնդապետը, որ Ընդգլիայ տերութեան դեսպանի պաշտօն կը վարէ մայրաքաղաքիս մէջ, շաբաթ օրը՝ արտաքին գործոց պաշտօնեայ Մ. Ալի փաշային տունը գնաց Պոյաճի գեղ, և երկար խօսակցութիւն ըրաւ Նորին վսեմութեան հետ։

— Կը հաստատեն թէ գաղղիական ռազմանաւը գեղեցիկ շոգենաւը մօտ օրերս Կոստանդնուպոլիս պիտի գայ։

— Վարորի նեղուցին մէջ գտնուող Վիէրրէիա անգլիական շոգենաւին մարդոյը և բարձրագոյն դրան հպատակներուն մէջ անցեալ երեքշաբթի պատահած կռիւը, որուն մէջ երկու կողմէն քանի մը հոգի վիրաւորեր են, լրագրիս նախընթաց թերթովը հաղորդեցի մը ծանուցինք։

Այս անգամ Կոստանդնուպոլսոյ գաղղիական ֆոռնալ լրագիրը կ'ըսէ, թէ «կայսերական կառավարութիւնը քննութեան առած է այս գործը և շատ ջանցնիր կը հասկցուի յանցանքը որ կողմէն ըլլալը։

» Երբոր աղէկ մը ստուգուի, փափաքելի է, որ յանցաւորները ըստ արժանւոյն պատժուին և բարձրագոյն դուռը իւր անհակառակելի իրաւունքը համեմատ՝ աղդու միջոցներ գործածէ, որ անգամ մըն ալ այս կերպ ցաւալի անցքեր չի պատահին։»

— Ընդեալ չորեքշաբթի Մուսհանէի մօտերը քարուկիր տան մը մէջ՝ եւրոպացի կնոջ մը բնակարանը բացեր են գողերը կեղծ բանալիներով, և անոր արծաթեղէններն և ուրիշ կարասիները վերցուցեր են։

— Շաբաթ օրը (յունիս 21) Թուրապիա խրուաթ մը սպաննուեցաւ իբրեն ազգական խրուաթի մը ձեռքով, որ երկար ժամանակէ 'ի վեր ոխ պահած ըլլալով առիթ կը փնտռէ եղեր անկից վրէժ առնելու։

— Նոյն դիշերը՝ Այնալը չէշմէի կողմերը տան մը մէջ գողեր մտեր են, ստակ, հանդերձ և ուրիշ զանազան ապրանք գողցեր են տանը բնակիչները չիմանալով։

— Նոյն իրիկունը ժամը երկուքին առեւնները, Սարբեարի Էէնի մահալէ դիւղին նաւամատոյցին վրայ քանի մը մանր տղայք խաղալու ատեն, մէջերնուն մէկը՝ որ այրի մօր մը միակ միխթարութիւնն էր, կը սահի ծովը կ'իյնայ։ Ընկերները աղաղակ վերցնելով, թէպէտ շուտ մը ամեն կողմէն մեծ բազմութիւն վրայ հասան և շատ եբիտասարդներ ալ ծովը նետուելով՝ զանի գտան ու հանեցին, բայց խեղճ տղեկը արդէն անշնչացեր էր և ամեն օգնութիւններն անօգուտ եղան։

Դժբաղդ մօրը դառնակսկիծ յաւը դիւրաւ կրնան երեւակայել զաւկի տէր եղողները։ փափաքելի է, որ այս տխուր դիպուածը՝ զգաստութեան օրինակ ըլլայ այս կերպ ծնողաց, որ անխոհեմութեամբ իրենց զաւկներուն վրայ պէտք եղած զգուշութիւնը ընելու անհոգութիւն կ'ընեն և ետքն ալ ասանկ չարաչար կը զղջան։» Խոհեմութիւնը ամեն դժբաղդութեանց առաջքը չի կրնար առնել, բայց անխոհեմութիւնը միշտ զանոնք իր վրայ կը բերէ։»

— Դաղղիոյ Բամպուէ քաղաքին մօտ Սանքուռի գեղին մէջ՝ յիսուն տարին անցուցած կին մը այս օրերս (յունիս 6/18) երեք էգ զաւակ ծնաւ, որոնց երեքն ալ կատարեալ առողջ վիճակի մէջ են։

— Պէռլինի արքունական մեքենագէտ Պ. Վանեէռ, թղթագրամ և ուրիշ սակ արժէք ունեցող թուղթեր տպագրելու համար նոր մեքենայ մը հնարեց, որ անոնց մէջի գրերուն և ուրիշ գեղծագրութեանց մասնաւոր ձևով քանդակ մը կուտայ, որ միայն այս մեքենային յատուկ է։ Յիշեալ գործիքը շատ բարակ և ճարտարարուեստ կերպով շինուած է, ու 16,000 ֆռանք ծախքով կ'ելլէ։ երկու դժուարութիւն, որ դրամանենգներուն արգելք են զանի դիւրաւ ձեռք ձգելու։

«Այս մեքենան Պէլճիքայի և Աւստրիոյ կառավարութիւններն ալ ընդունեցին ու կը գործածեն։

— Լոնտրայի լրագիրներուն մէջ կը կարդանք, որ Ընդգլիոյ բոլոր երկաթուղիներուն յունիս 6 էն մինչեւ 13 այսինքն մէկ շաբթուան եկամուտը եղեր է 7 միլիոն 860,070 ֆռանք, որ օսմանեան դրամով 35,500 քսակի չափ կ'ընէ։

Իսկ այս տարուան յունվարի 1 էն մինչեւ յունիս 13 բոլոր երկաթուղիներուն եկամտից գումարը եղեր է՝ 148 միլիոն 863,428 ֆռանք, որ օսմանեան դրամով կ'ընէ 1 միլիոն 339,770 քսակի չափ։

— Դաղղիոյ Լիլ քաղաքին մէջ Դ... անուն մէկը՝ ասկէ քանի մը տարի առաջ կարգուեր էր որբեւարի կընկան մը հետ, որ առաջին ամուսնութենէ աղջիկ մը ունէր։ Կինը այս նոր ամուսնութիւնը քանի մը զաւակ ծնանելէն ետեւ ինկաւ մեռաւ։ Հիմա Պարոն Դ... իւր մեռած կնոջը աղջիկը առնել կ'ուզէ, որ ասանկով քսյրերուն ու եղբայրներուն խորդ մայրը պիտի ըլլայ։

Դատաստանական իշխանութիւնը օրինաւոր կը դատի այս ամուսնութիւնը, բայց քաղաքական իշխանութիւնը հաճութիւն չի տար անոր կատարմանը, և ասոր համար վէճ ծագեր է տեղւոյն քաղաքական և դատաստանական իշխանութեանց մէջ։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԴՐԱՄՈՑ ԱՐԺՈՒՈՒԹԻՒՆԸ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

ՅՈՒՆԻՍ 20 · Կ · ՊՕԼԻՍ

			Դրշ. փող
ՏՈՒՊԼՕՆ			372
ՍԻՒՆԱՒՐՈՇՄ			24—30
ԱՐԾՈՒԵԴՐՈՇՄ			23—30
ՄԱՃԱՌ			54
ՔԸՌԷՄԻՑ			55
ՈՍԿԻ 20 ՖՌ.			92—10
ԱՐԾԱԹ 5 »			23—10
ՓՕԼ ԻՄՓԵՌԻԱԼ			94—20
ՔԱՐՊՕՎԱՆՑ			18—10
ԼԻՐԱՑ ԱՆԳԼԻՈՅ			118
ՍՈՎՐԱՆԱՑ			163
ՅՈՒԱՆՑԻԿ			3—35
ԼԻՐԱՑ ՏԱՃԿԻ			109—20
Ոսկի 20 նոյ	1000ը	ղրշ	85
Արծ. 20 նոյ	»	»	50

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԱՌԱԾՆԵՐ

Երջանիկ ըլլալու համար առաջին հնարքներուն մէկը կամ մանաւանդ միակ հնարքը՝ բոլորին գանուողներուն բարօրութեանը աշխատելն է։

Բարոյականը բարուց գիտութիւնն է։

Բարոյականը մեզի կը սորվեցնէ կիրքերնիս չափաւորել, առաքինութիւնները մշակել ու մոլութիւններս ոչնչացնել, մեր սեփական տկարութիւնները ճանչնալ ու սրտերնուս անկարգութիւնները ուղղելու աշխատիլ։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

Ամէն ժամանակ՝ որ արուեստից կամ ճարտարութեանց մէջ պակաս մը կը լեցուի, կորսնանք։ Ասոր համար կը գտնուին ծանուցանելու Երգոյ հասարակութիւն՝ Մոսամ Բուդիոն անունն Դաղղէոյի պիկինին հոս գալը, որ մանկաբարձութիւն (էպէլէ) արհեստին մէջ ունեցած յաջողութիւնը համար առաջին ասպիճանի վկայական առած է Նաբօլէի բժշկական դպրոցէն, և Դաղղէոյ բժշկական դպրոցն ալ նոյն վկայականը ընդուներ և հաստատեր է։

Տարակոյս չունիք, որ Երգոյ հասարակութիւնը հաճութեամբ կը գտնէ հեպեպեալյանցնաբարական գիրը, որ Մարսիլիայի բժշկութիւնն ծողովը կը գրէ յիշեալ պիկինին համար կոստանդնուպոլսոյ բժիշկներուն։

«Երգոյ և դերելի երիցայրիից։

«Բուդիոն պիկինը՝ Դաղղէոյ Շվալիէ ազգը ծնած է, հոդ կոգայ մանկաբարձութիւնն արհեստը գործածելու։

«Այս պիկինը 1841 ին՝ առաջին ասպիճանի ընդունելութիւն գտած Նաբօլէի բժշկական դպրոցէն, որոր ինչպէս գիտէք, ամենէն երեւելիներէն մէկն է։

«Յիշեալ պիկինը իւր պաշտպանութիւնը յանձնելով, իր ունեցած արժանաւորութիւնը արդարութեամբ ճանչնալու պարտաւորութիւն մը կարծած կըլլանք։

«Կը յուսանք, Սիրելի երիցայրիից, որ այս մեր պաշտպանելը սիրով կընդունիք, և դարձեալ յեռնպուռութիւն կընէք անոր։

«Հաճիցէք ընդունելու Լայլ։

(պարագրութիւն) . . . .»

Մոսամ Բուդիոն պիկինը Պէյօղլու Մօսէ Կինէ Դաղղէոյի դերեզմանին պուրը կը բնակի։

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ

Կ. Ս. ԻԹԻՃԵԱՆ։

Կ. ՊՕԼԻՍ Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ց. ՄԻՀԷՆՏԻՍԵԱՆ